

≡ [Menú](#)

[Llibres](#)

[Art](#)

[Llengua](#)

[Escenes](#)

[Pantalles](#)

[Música](#)

[Humor](#)

[Biblioteca digital](#)

[Més](#) ▼

[Agenda](#)

[Firmes](#)

[Premi de contes](#)

[Premis Núvol](#)

[Sa il·lustríssima](#)

[La ruta del jazz](#)

[Arxipèlag](#)

[Serra d'Or](#)

[Barcelona Clàssica](#)

[Ara Llegim](#)

[El Culturista](#)

Segueix-nos:

[Cerca](#)

Els llibres que ens expliquen en primera persona una trajectòria intel·lectual d'envergadura sempre són agraïts de llegir, per poc que coneguem l'autor, si el tema que toca és del nostre interès. Durant aquestes mateixes dates, fa un any vaig fer la lectura del preciós llibret *L'exili de Déu* (Fragmenta Editorial, 2017), en el qual Lluís Duch, que ens va deixar el novembre de 2018, posava molta èmfasi en el fet concret que “el que ara realment es troba immers en una crisi de dimensions gegantines és la imatge tradicional del Déu de la tradició judeocristiana”. La quarantena d'enguany m'ha deixat llegir, en tres sentades, *Sortida del laberint* (Fragmenta Editorial, 2018), en el qual Duch va exposar la seva travessia d'antropòleg de la religió, i m'ha seduït de bon començament el seu reconeixement inicial dels condicionants espacials, temporals i biogràfics des dels quals pensava, parlava i escrivia. Més encara quan després queda palès que aquesta admissió del *genius loci* – l'esperit del lloc i del moment des d'on fem la nostra reflexió – té molt a veure amb tota la seva producció bibliogràfica.

≡ [Menú](#)

[Llibres](#)

[Art](#)

[Llengua](#)

[Escenes](#)

[Pantalles](#)

[Música](#)

[Humor](#)

[Biblioteca digital](#)

[Més](#) ▼

[Agenda](#)

[Firmes](#)

[Premi de contes](#)

[Premis Núvol](#)

[Sa il·lustríssima](#)

[La ruta del jazz](#)

[Arxipèlag](#)

[Serra d'Or](#)

[Barcelona Clàssica](#)

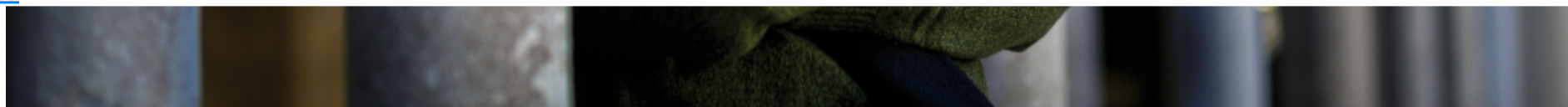
[Ara Llegim](#)

[El Culturista](#)

Segueix-nos:

[Cerca](#)

El savi Lluís Duch | Foto: David Borrat

Nascut el 1936 i monjo de Montserrat a partir del 1963, Lluís Duch va enfocar el seu treball d'antropòleg, endinsant-se en els temes del símbol i del mite, tenint sempre com a referència irrenunciable els problemes relacionats amb la recerca de l'altre – “nucli cabdal i fonamental del missatge cristià” –, el xoc de cultures, la relació entre la igualtat i la diferència, confrontant-los amb allò que malgrat la pluralitat i la diversitat és comú a tots els homes i a totes les dones. A Duch li interessava allò que ens unia a tots, l'estructural, però sense oblidar mai el principi rector que no es cansarà mai de repetir: “*per l'ésser humà no hi ha cap possibilitat extracultural, subratllant el fet que no es tracta pas de la Cultura en majúscula, sinó, en cada cas, d'una cultura concreta, amb les seves possibilitats expressives i també amb els seus límits en tots els àmbits de l'existència humana*”.

Atrapat en una irresoluble tensió entre *l'estructural* i *l'històric*, l'humà és, segons Duch, un ésser ambigu com a resultat indefugible de la seva finitud. Però, d'altra banda, aquesta mateixa *ambigüitat* provoca que les accions humanes i les seves històries no estiguin predeterminades, ni en l'origen ni en el terme, cap al bé o cap al mal. És a dir, entre les antropologies optimistes, que veuen en l'home un ésser bo per naturalesa, corromput només per la societat, i les antropologies pessimistes que, recolzant-se en el mite bíblic de la caiguda, el pensen com un ésser defectuós, ontològicament dolent, Lluís Duch se situa en una antropologia de l'ambigüitat per a la qual “l'esquema pregunta-resposta constitueix no un principi de solució de l'ambigüitat humana, sinó pròpiament la marca de fàbrica de la seva insuperabilitat i omnipresència en els afers humans”. Aquesta antropologia constata la llibertat de l'home, però també l'angoixa que aquesta mateixa llibertat li provoca i Duch té interès en subratllar que les nostres societats, obcecades pel control racional, la burocràcia i les definicions unívokes, tenen vertadera fòbia a l'ambigüitat i a l'equivocitat, que a mi em sembla que són maneres diferents d'invocar el mot *incertesa*.

Els homes i les dones ens trobem sempre orientats vers el que vindrà, vers el desconegut que no es deixa reduir a les racionalitzacions de torn

≡ [Menú](#)

[Llibres](#)

[Art](#)

[Llengua](#)

[Escenes](#)

[Pantalles](#)

[Música](#)

[Humor](#)

[Biblioteca digital](#)

[Més](#) ▼

[Agenda](#)

[Firmes](#)

[Premi de contes](#)

[Premis Núvol](#)

[Sa il·lustríssima](#)

[La ruta del jazz](#)

[Arxipèlag](#)

[Serra d'Or](#)

[Barcelona Clàssica](#)

[Ara Llegim](#)

[El Culturista](#)

Segueix-nos:

[Cerca](#)

És des d'aquesta mateixa ambigüitat que Lluís Duch defensà que la raó humana és “*mythos* en el *logos* i *logos* en el *mythos*”, és a dir, que ni la raó per si sola ni la imatge per si mateixa tindran mai la capacitat de donar l'explicació del que vertaderament som, sinó que l'una corregeix els excessos de l'altra, i viceversa, car ambdues deixades a la seva pròpia dinàmica condueixen a la follia. “En aquest sentit – assegura Duch – pot afirmar-se que la raó humana sempre és *impura* perquè sempre, d'una manera o altra, conté elements mífics, i el mite sempre, d'una manera o altra, posseeix elements lògics.” En aquest sentit, em sembla important esmentar la denúncia que l'antropòleg català va fer de la visió reduccionista del romanticisme pres com una simple reacció conservadora contra la modernitat, que a molts ha impedit reconèixer la importància del *jo romàntic* (en minúscula) de cos i esperit enfornt del *Jo il·lustrat* (en majúscula) desencarnat i sense història, menystenint de retruc les psicologies i els existencialismes com a components inevitables de l'edat moderna.

Lluís Duch va veure en el fet religiós un símptoma eloqüent de “la insuperable qüestionabilitat i de l'omnipresent ambigüitat” de l'ésser humà, una mena de barreja de bé i de mal, de veritat i de falsedat, de creació i de destrucció, sempre articulada a través de diferents formes expressives, condicionades per l'ara i aquí, que poden prendre fins i tot caires antireligiosos. Segons Duch, les profecies del segle XIX i les del XX han estat descartades pel seu irrealisme i per una falta de comprensió de l'ésser humà. Van donar per morta la religió, però com deia Émile Durkheim “la religió no desapareix mai, sols es transforma”, encara que de vegades ho faci de manera deshumanitzadora. Així, Duch creu que davant *l'absolutisme de la realitat*, en no tenir mai les claus que ens defineixen, els homes i les dones ens trobem sempre

≡ [Menú](#)

[Llibres](#)

[Art](#)

[Llengua](#)

[Escenes](#)

[Pantalles](#)

[Música](#)

[Humor](#)

[Biblioteca digital](#)

[Més](#) ▼

[Agenda](#)

[Firmes](#)

[Premi de contes](#)

[Premis Núvol](#)

[Sa il·lustríssima](#)

[La ruta del jazz](#)

[Arxipèlag](#)

[Serra d'Or](#)

[Barcelona Clàssica](#)

[Ara Llegim](#)

[El Culturista](#)

Segueix-nos:

[Cerca](#)

Renunciant tant a l'essencialisme antropològic com al simple historicisme positivista, Lluís Duch estava convençut que la cultura, sempre una cultura concreta ("la Cultura en majúscula és un mer ens de ficció"), és la veritable naturalesa de l'ésser humà, i assegurava que des d'una perspectiva antropològica, la pregunta vàlida no era "què és l'ésser humà?", sinó "Com és possible l'ésser humà?" També va escriure que "s'anomenen *decisius* aquells pensadors que ofereixen a una cultura determinada, a un poble concret, les condicions per pensar i comprendre's, bé o malament a si mateixos." Entre nosaltres, Lluís Duch va assolir aquest estatus de pensador decisiu, del qual ens en beneficiarem fent-lo present quan obrim alguns dels seus llibres, encetem debats i explorem algunes de les seves idees.

Pots comprar *Sortida del laberint* en [aquest enllaç](#).